

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

έπί του "κυβερνητικού" σχεδίου συντάγματος της 16.9.1968

1. Κατ'άρχην δέν είναι γνωστόν ἄν καί τό δημοσιευθέν τήν 17 Σεπτεμβρίου 1968 κεείμενον εἶναι πράγματι τό κεείμενον τό ὀριστικόν, οἷότι καί τό κεείμενον, τό ὅποιον ἡ "κυβέρνησις" εἶχε δημοσιεύσει τήν 12 'Ιουλίου 1968 εἶχε παραχτηριοθῆ ὑπ'αυτῆς ἐπίσης ὡς ὀριστικόν. Ἡ ἄλυσος τῶν σχεδίων κατέστη ἀτέρμων.

2. Μεταθετικά διατάξεις: Ἐτροκοποιήθησαν τά ἄρθρα 130 καί 136 τοῦ προηγουμένου ὀριστικοῦ σχεδίου. Ἡδη: α) τό νέον σύνταγμα τίθεται εὐθέως μετά τό δημοψήφισμα ἐν ἰσχύϊ, ἀλλά πλὴν τῶν διατάξεων τῶν ἐγγυημένων τῶ ἀτομικῶ καί πολιτικῶ δικαιώματα τῶν πολιτῶν, τῶν ἀναφερομένων εἰς τήν ἀπαγόρευσιν συστάσεως ἐκτέκτων φιλοκτηρίων καί εἰς τήν ἐκλογήν τῶν βουλευτῶν καί τῶν ἀρχόντων τῆς τοπικῆς ἀυτοδιοικήσεως, ὀηλαδή πλὴν τῶν οὐσιωδεστέρων διατάξεων παντός κατεστατικοῦ χάρτου. Αὐτάς ἡ "κυβέρνησις" θά θέσῃ εἰς ἐφαρμογήν ὅταν κρίνῃ ὅτι ἐπέστη ὁ καιρός μ'ἀφαιρεθοῦν τῶ ἄσμοῦ τοῦ λαοῦ, ὁ "γύφος", ὡς ἀρκεῖται νά λέγῃ ὁ πρόεδρος τῆς,

β) τῶν συντακτικῶν πράξεων, τάς ὅποιαις κατὰ τριακοντάδες ἔχει ἤδη ἐκδόσῃ ἡ "κυβέρνησις", ὁ μὲν βίος συντέμνεται μέχρι τῆς "ἐξ ὀλοκλήρου θέσεως ἐμ ἰσχύϊ τοῦ συντάγματος", ἤτοι μέχρι τῆς ἀφαιρέσεως τοῦ γύφου - καθ'ἕλον αὐτόν τῶν χρόνων ἰσχύουν ἀκαρπάλως ὅσα ἤδη ἔχουν ἐκτεθῆ -, τό δέ περιεχόμενον ὀδναται νά μεταβληθῆ διὰ νόμου ἀλλά κατὰ τρόπον μὴ ἀντιβαίνοντα πρὸς τό νέον σύνταγμα" τοῦτο τό τελευταῖον ἀποτελεῖ, ὀμολογητόν, προδοτόν τινα καί ἐκφράζει μεταμείλειν τινα τῶν "κυβερνητῶν".

Μεταξὺ τῶν τιθεμένων εἰς ἔμμεσον ἐφαρμογήν συνταγματικῶν διατάξεων εἶναι καί αὐτή τοῦ ἄρθρου 136, διὰ τῆς ὀποιαις καταργεῖται ρητῶς ἡ Α' συντακτικῆς πράξις, διὰ τῆς ὀποιαις ἡ "κυβέρνησις" ἀνεγνώρισεν εἰς ἑαυτήν τό δικαίωμα ἐκδόσεως συντακτικῶν πράξεων, καί ἤδη ὀρίζεται ὅτι ὁ λεγόμενος ἀντιβασιλεὺς θά ἐκδόσῃ, μέχρι τῆς ἐνεργείας ἐκλογῶν, νομοθετικῶ διατάγματα. Ἐμ τοῦτων πρέπει νά συναχθῆ ὅτι, μετά τήν δημοσίευσιν τοῦ συντάγματος συντακτικῆς πράξις ὀέν ὀδναται πλέον νά ἐκδοθῆ καί ὅτι ἡ παραγωγή νέων κανόνων θά περιορισθῆ εἰς τό κοινῶς νομοθετικῶν κεδίων καί ἐντός τοῦ συνταγματικοῦ, κατὰ τό οὐσιαστικῶν περιεχόμενον, κλει-

όλου. "Αν, παρά ταύτα, και μετά την δημοσίευσιν του συντάγματος έκδοσθῃ νέα συντακτικῆ πρόβλεις, τοῦτο θ' ἀποτελεῖ νέον πραξικόπημα κατὰ τῆς ἐνδόμου τάξεως, τὴν ὅποιαν αὐτὴ αὐτὴ ἢ "κυβέρνησις" ἐπέβαλεν εἰς τὸν τόπον καὶ εἰς ἐαυτὴν καὶ θά προκλήσῃ ἀτελεῦστος ρευστότης δικαίου, ἥτοι ἀνυπαρξία πολιτείας κατὰ τὴν σύγχρονον ἀντίληψιν.

3. Θρησκεία - ἐκκλησία: Ἐπὶ πᾶσι μεταβολαῖς τινος, ἄνευ ἰδιαίτερας σημασίας:

α) διεγράφη, (ἄρθρ. I § I), ἡ ἀπαγόρευσις "ἐμμέσου προσηλυτισμοῦ" κατὰ τῆς κρατοῦσης θρησκείας, ἡ δὲ σχέσις τῆς ἐκκλησίας μετὰ τοῦ κράτους δὲν χαρακτηρίζεται πλέον, (ἄρθρ. I § 6), ὡς *χωρὶς* κρατοῦσης πολιτείας,

β) περὶ τῶν ἄλλων θρησκείων ἐπανερχόμεθα εἰς τὸν ὅρον τῶν "ἄγνωστων", (ἄρθρ. 4), ἀντὶ τῶν "ἀνεγνωρισμένων" τῆς ὀρθοδόξου ἐκκλησίας,

γ) ἀπαγορεύεται, (ἄρθρ. 21 § II), ἡ ἀπαλλοτριωσις ὀριζομένων ἐκκλησιαστικῶν κτημάτων.

4. Ἀτομικὴ δικαιοσύνη: Παραμένον ἔθιμοι ὅλοι εἰ σιδηραὶ διατάξεις τοῦ προηγουμένου σχεδίου* καθ' ὅλας τὰς ἐκδηλώσεις τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς του ζωῆς ὁ λαὸς παραμένει *ἰσὺς* ὅμοιος.

*Ὡς σημειώθη δὲ ἰδιαίτερος ὅτι ἀπὸ τοῦ ἄρθρου 27 τοῦ προηγουμένου σχεδίου ἀηλεῖσθῃ ἡ § 2 ἡ ὅποια ἀπαγόρευε τὴν ἀναγκαστικὴν ἐργασίαν. Ἐπιτάσσεται ἀναγκαστικῆς ἐργασίας, κατὰ τὰ ὀλοκληρωτικὰ πρότυπα, δὲν θά εἶναι δυνατόν νά χαρακτηρισθῶσιν πλέον ὡς ἀντιβαίνοντα εἰς τὸ σύνταγμα.

Ἡ ἀτομικὴ ἰδιότητα ἀπολαμβάνει περαιτέρω προστασίας, διότι ἡ νέα διατύπωσις τῆς § 3 τοῦ ἄρθρ. 21 ἀποκλείει καὶ τὸ πραγματικὸν γεγονός τῆς, πρὸ τῆς καταβολῆς ἀποζημιώσεως, καταλήψεως τοῦ πράγματος, τὴν ὅποιαν ἠνείχετο τὸ τελευταῖον ἐόρθιον τῆς καλαιῆς § 3.

Ὅριζεται δὲ ἤδη καὶ ἀποκλειστικὴ προθεσμία καταβολῆς τῆς ἀποζημιώσεως, μετὰ τὴν ἀπρακτον παρέλευσιν τῆς ὅποιας ἡ ἀπαλλοτριωσις αἰρεται ἀυτοδυναμῶς.

Ἐπιβλήθη ἀκόμη καὶ ἡ διατύπωσις τῆς § 7 τοῦ περὶ τύπου ἄρθρ. 14. Κατὰ τὴν καλαιάν, διετάσσεται παῦσις τῆς ἐκδόσεως ἐντύπου καὶ τῆς ἀσκήσεως τοῦ δημοσιογραφικοῦ ἐπαγγέλματος ἐπὶ τρίτης ἐντὸς δεκαετίας καταδίκης "ἐπὶ οἰκισίῳτιε διὰ τοῦ τύπου πρᾶξέντι ἀδικήματι" ἢ ἢ καὶ καταδικαίαι περιορίζονται εἰς δύο ἐντὸς πενταετίας ἀλλὰ μόνον ἐπὶ ἀδικήμασι διὰ τὰ ὅποια ἐπιτρέπεται κατὰσχέσις τοῦ ἐντύπου ἢ τὰ ὅποια θίγουν τὸν ἰσὺτικὸν βίον.

Τό "σχέδιον Μητρώλια", άρθρ. 10, επέτρεπεν όπως ή "δικαστική αρχή", δηλαδή όχι μόνον τά δικαστήρια αλλά καί αι ανακριτικά καί αι ενεργοδοκι προανάκρισιν αστυνομικά αρχαί, μή δεομεύεται από τό άπόρρητον της δι' έπιστολών, τηλεγραφημάτων καί τηλεφωνημάτων έπικοινωνίας. "Η Ιεροεξεταστική αυτή διάταξις δέν είχε περιληφθή εις τό προηγουμένον " κυβερνητικόν " σχέδιον, επανέρχεται όμως ήδη διά τοῦ νέου άρθρου 15. Ούτω, συνταγματικά καθιερούται ή παρακολούθησις τῶν τηλεφωνημάτων καί ή λογοκρισία τῶν έπιστολῶν.

5. Βασιλεύς: Ἀσήμενοι έπίσης είναι αι μεταβολαί αι αναφερόμεναι εις τόν άνέτακτον έρχοντα. "Η "κυβερνησις" τῷ συγχερεί ήδη, (άρθρ. 31 § 3), νά ενδιεφεροή καί αυτός διά τήν μορφοσιν τοῦ παιδίου του, διαδόχου τοῦ θρόνου* έτι μάλλον ασήμενοι καί αδιόφοροι είναι αι τροποποιήσεις τῶν διατάξεων περί έπιτροπείας τοῦ διαδόχου καί αντιβασιλείας (άρθρ. 39 καί 41).

6. Βουλή: Αι μεταβολαί είναι αι ακόλουθοι:

α) ή προθεσμία προκηρύξεως έκλογῶν διαλυμένης τῆς βουλῆς ή ληγοῦσης τῆς περιόδου συντέμνεται από 45 εις 35 ήμέρας, (άρθρ. 46 καί 60 § 1)* είναι προφανές ότι γίνεται προσκόσεια νά περιορισθῆ ὁ χρόνος διαρρησίσεως τοῦ λαοῦ επί τῶν πολιτικῶν προβλημάτων, τοῦτο δ'είναι φανερόν διότι δέν συντέμνεται ἀναλόγως καί ὁ χρόνος συγκλήσεως τῆς νέας βουλῆς, τῆς διενεργούσης τάς έκλογάς κυβερνήσεως, (βλ. άρθρ. 60 § 2 καί 135), έχουσης ἄνετον διάστημα διά τήν έρμηνείαν τοῦ έκλογικοῦ αποτελέσματος.

β) από τό άρθρ. 57 § 4 ἀπληροῦση ή διάταξις, κατά τήν ὅποιαν οἱ άριστινόδην έκλεγόμενοι βουλευταί ἀναδεικνύονται καθ'ήν σειράν τοῦς υπέδειξαν τά πολιτικά κόμματα* τοῦτο θά καθορίζεται έφεξῆς, κατά τήν γνώην τῶν πολιτικῶν άνέμων, διά νόμων.

γ) δέν εἰσοσθται οἱ συνασπισμοί κομμάτων, αλλά διευκολύνεται ή εις τήν βουλήν είσοδος καί μικρῶν κομμάτων, τά ὅποια ἀναδεικνύουν βουλευτάς καί ἐν συγκεντρώσειν ποσοστών ψήφων κατώτερον καί τοῦ ένός δεκάτου τοῦ συνόλου, (άρθρ. 57 § 6).

δ) τά κόμματα δύνανται νά διαλύωνται ήδη, (νέα διάταξις άρθρ. 58 § 4), διά *α.β.γ.δ.ε.ζ.η.θ.* καί όχι μόνον διά "βαρεῖαν" παράσασιν τοῦ συντάγματος καί τῶν νόμων.

ε) δέν αποκλείεται πλέον της εκλογής ως βουλευτού, (άρθρ. 61 § 2) δ' εκουσίως αποκτήσας τήν ιθαγένειαν άλλου κράτους.

στ) εις δημοσίους λειτουργούς, παραιτηθέντας διά νέ άνακηρυχθούν βουλευταί, άπριοριστως πλέον, (άρθρ. 62 § 2) καί όχι μόνον άλλά έντός εξαμήνου ως τό πρώτον "όριστικόν" σχέδιον της "κυβερνήσεως", άδυνατούν νέ επανέλθουν εις τήν άπηρεσίαν άπό τήν όποιαν παρητήθησαν.

ζ) τό άρθρον 127 του προηγούμενου σχεδίου εισήγαγε τόν θεσμόν των "έπιτροπών διοικήσεως", οι όποιοι θα "επαρσηθούν" τόν κοινοβουλευτικόν έλεγχον μόνον ως προς τά θέματα της διοικήσεως καί προς εφαρμογήν των άρχών της χρηστής διοικήσεως. Η τοιαύτη κθεμονία των αντιπροσώπων του λαού έπιτείνεται διά τού νέου σχεδίου, διά του όποιου θεσπίζεται θεσμός "έπιτροπών", άνευ άλλου χαρακτηρισμού, προς "όπορσηθισιν" του κοινοβουλευτικού έλέγχου επί παντός ήδη θέματος. Είναι άκριως φανερόν ή προσπαθεια ταπεινώσεως της βουλής καί ματαλώσεως, κατ' ούσίαν, του κοινοβουλευτικού έλέγχου της διοικήσεως.

7. Συνταγματικόν δικαστήριον - Συμβούλιον του "έθνους": Επισημάνθησεν ήδη οι κίνουνοι της δημοκρατίας άπό τους δύο άπότους θεσμούς. "ήδη μειώσται ούσίως ή σημασία του πρώτου ύπερ του δεύτερου, τό όποιον μάλιστα καθίσταται κύλιος στενώτερος ήμισιον προσώπων:

α) τό Συμβούλιον του "έθνους" άποτελείται, (άρθρ. 54 § 2), άπό άόριστον άλλά μέγαν αριθμόν μελών, κολλά των όποιων είχαν έθιοση εις τήν άνάληψιν πολιτικών εθουών, ως οι άρχηγοί κόντων των έν τη βουλή κομμάτων καί οι διατελέσοντες πολιτικοί (όχι άπηρεσιακοί) πρωθυπουργοί, περιλαμβανόνσας δέ καί πρόσωπα είθιομένα είτε εις θεωρητικήν άντιμετάκισιν των συνταγματικών θεμάτων, είτε εις διοικήσιν μεγάλων πνευματικών όργανισμών, ως οι πρόεδροι των τριών άνωτάτων δικαστηρίων καί οι πρυτάνεις των πανεπιστημίων. Έναντι τούτων, τυπικώς τουλάχιστον, ή ψήφος του μετέχοντος άρχιστρατήγου δέ είχε μεγάλην αξίαν. 'Ο αριθμός των μελών ήδη μειώσται" έκδιώκοντα οι άρχηγοί των κομμάτων, πλην των δύο "ισχυροτέρων", οι παλαιοί πρωθυπουργοί, οι πρυτάνεις καί οι πρόεδροι του Συμβουλίου της "Επικρατείας καί του "Αρείου Πάγου, ή ψήφος του άρχιστρατήγου άποκτά καί τυπικώς ήδημένην αξίαν, μεταφέρεται δέ εις τό σωμα τουτο άντί του Συνταγματικού δικαστηρίου ή γνημοδόθησις διά τήν κήρυξιν καταστάσεως κολιορκίας ένσκα έσωτερικών κινούνων, (άρθρ. 25 § 2).

β) δέν απαιτείται πλέον, (Άρθρον 98 § I), σύμφωνος γνώμη τοῦ Συνταγματικοῦ δικαστηρίου διά τόν διορισμόν νέων μελῶν του, οὔτε ἡ γνώμη ἐπιτροπῆς, (Άρθρ. 98 παλαιά § 6, ἤδη § 7), διά τόν διορισμόν τῶν ^{πρώτων} μελῶν του.

γ) τό αὐτό Συνταγματικόν δικαστήριον θ' ἀπεραινέτο, (Άρθρ. 106 § I τοῦ προηγουμένου σχεδίου), περί τῆς ἐννοίας καί ἐκτέλεως τῶν συνταγματικῶν ἀρμοδιοτήτων "τῶν κυρίων κρατικῶν ὀργάνων", ὅσο ἀδύνατον διατύπωσιν περιλαμβάνουσαν πᾶν ὄργανον δυνάμενον νά χαρακτηρισθῆ ὑπ' αὐτοῦ ὡς "κύριον". Ἡδη, (νέον Άρθρ. 106 § I), ἀποφαίνεται περί τῶν ἀρμοδιοτήτων τοῦ ἀνωτάτου ἔρχοντος, τῆς βουλῆς καί τῆς κυβερνήσεως. Ἀνεξαρτήτως ἂν νοηταί δημοκρατία τό καθεστώς ὑπό τῆς τῆς ὁποίων οἱ δικασταί δεσμεύουν τās ἀρμοδιότητας τῆς ἐθνικῆς ἀντιπροσωπείας, *Ε.Π.Λ.Π.* ἡ μεταβολή αὐτῆ διαδηλοῦν ὅτι οἱ νῦν κρατοῦντες ἀρχίζουν νά δυσπιστοῦν καί πρὸς αὐτά ταῦτα τό δημιουργήματά των καί θέτουν καί εἰς αὐτά φραγμοῦς, φοβόμενοι ὅτι ἡ δικαστικῆ ἰδιότης θά τὰ καταστήσῃ ὀλιγότερον κειθῆναι.

20. 9. 64

